

Fra slitent sildesalteri til skinnende kystperle

På en værhard holme utenfor Åkrehamn har et 100 år gammelt sildesalteri fått nytt liv. Med lokal fagkunnskap, trebeskyttelse som tåler storm og sjøsprut, og respekt for historien, er Mortholmen blitt et rått og ekte festlokale som kan stå i hundre nye år.

Av Chera Westman/ifi.no, ifi.no

Sild, kjent som «havets sølv», har i over 1000 år vært viktig for norsk kosthold og kystøkonomi. På Karmøy var Åkrehamn et senter for sildefiske, og i 1910 ble holmen Mortholmen knyttet til havnen med en molo for å skjerme området. Senere lå det to sildesalterier her, men i dag står kun ett igjen, omgjort til et lyst og åpent bygg for arrangementer som bryllup, møter og feiringer.

Mannen bak forvandlingen av stedet er ingen ringere enn Sigurd Jonny Hansen, mer kjent som krabbefiskeren Sig Hansen, kaptein på fartøyet F/V Northwestern i den amerikanske TV-serien «Deadliest Catch».

HOLDBAR TREBESKYTTELSE: Beliggenheten ytterst mot havet krever en trebeskyttelse som tåler regn og sjø som pisker på veggene. Valget falt på et system med Wood Tex fra den lokale Flügger-butikken.

Nøysom renovering

Sig Hansen er født i USA av norske foreldre med røtter på Karmøy, der også kona June er født og oppvokst. Det er takket være henne at historien om Mortholmen tok en ny vending. Hun forelsket seg nemlig i et maleri som hang i lokalene, et bilde av en fiskekone. Men i stedet for å kjøpe maleriet til henne, kjøpte han seg inn i bygget, og ble etter hvert alene-eier.

– I owe her, sier han gjennom telefonen fra en øy i Beringhavet, hvor han har tilbrakt en seig vinter med krabbefiske og opptak til 22. sesong av Deadliest Catch.

– Hun har måttet finne seg i mye. Noen år var jeg knapt hjemme én helg, mens hun var alene med barna. Dette er sjansen vår til å gjøre noe sammen, sier han.

Fram til åpningen i april i fjor har Sig Hansen brukt titalls millioner på å male og forsiktig renovere Mortholmen. Han beskriver renoveringen som en nøysom prosess.

– Det er folks fellesarv, dette her. Som barn fisket vi krabbe med tegner vi bygde av rester fra huset. Derfor har vi tatt oss god tid og satt i stand, ikke erstattet noe. Sånn kan det stå i hvert fall hundre år til, sier han.

BEVART INTERIØR: Å tre inn i hovedrommet på Mortholmen er som å ta et skritt tilbake i kysthistorien. Tau og bjelker bukker seg som sjøormer under det lave taket.

Lokale krefter bidro

Selv om Hansen står bak med både navn og midler, er renoveringen gjort av lokale fagfolk, med maling og trevarer kjøpt lokalt. Yttervegger og kledning er i stor grad bevart, med lokal utskifting av nedbrutt treverk og videreføring av opprinnelig detaljering. Valget av trebeskyttelse er gjort i dialog mellom Johnny Stava, som driver Flügger Farve Karmøy i Åkrehamn, og teknisk produktsupport hos Flügger, for å finne et system som tåler maritime forhold på en liten holme med mye fukt, slagregn og salt.

– Sig kom innom og trengte maling, minnes Stava. Det er jo værhardt der ute, med regn og sjø som pisker på veggene, så vi trengte noe som kunne holde i storm. Vi kom fram til denne her, sier han, og viser frem et spann Wood Tex 05, som ble brukt i system med den pigmenterte grunningen Wood Tex 02 og Flügger Facade Clean.

Fargevalgene på sildesalteriet er i stor grad som de var, med hovedfarge i hvitt og vinduer og omramminger i den dypt røde fargen S 5040-Y90R. Fargehandleren følger selv med på resultatet.

– Malingen holder seg bra, den. Jeg var nylig nede og sjekka. Ingen tegn til slitasje.

Stava er glad for Hansens bidrag til lokalmiljøet.

– Sig er en stor mann ute i verden. Men vi som er herfra, kjenner han. Han er nedpå jorden, sier Stava.

BEVARTE FARGER: Utsiden av sildesalteriet er bevart mer eller mindre som den var, i skinnende rødt og hvitt, med det blå noen meter lenger ute under bryggekannten.

Bevart kysthistorie

Også innvendig har bygget gjennomgått en tilnærmet antikvarisk rehabilitering. Entreprenørselskapet Sjøen Hus har utbedret råteskader i sviller, stolper og bjelkelag ved å skjøte inn treverk med tilsvarende dimensjoner og treslag i stedet for å erstatte alt i sin helhet. Tak og undertak er gjennomgått og utbedret for å sikre tilstrekkelig tetthet, samtidig som det opprinnelige uttrykket er videreført.

Å tre inn i hovedrommet på Mortholmen nå er som å ta et skritt tilbake i kysthistorien. Tau og bjelker bukker seg som sjøormer under det lave taket. Sildetønner og lanterner dingler i krokar, og langbordene vitner om fylte glass. Huset er varsomt tilrettelagt for publikumsarrangementer med tekniske anlegg, inngang, toalettanlegg og storkjøkken, uten å miste sitt opprinnelige, røffe uttrykk. Resultatet er at Mortholmen Sildesalteri framstår som et autentisk, men gjennomgripende fornyet besøkssted der historikken fra sildeeventyrets dager er bevart.

Hansen beskriver å stå inne i det gamle sildesalteriet og se saltet blø ut av veggene:

– Det er et helt spesielt sted, vet du, det finnes ikke noe lignende, sier han. Derfor er det heller ikke navnet mitt som leder folk dit. Det er stedet.

VÆRUTATT BELIGGENHET: Mortholmen Sildesalteri har blitt en levende samlingsplass ytterst mot havet.

Ytterligere planer for holmen

Siden åpningen i april i fjor har Mortholmen blitt en samlingsplass for god mat og musikk. Nyåret ble skutt i gang med skalldyrbuffet og Alex Rosén. Datteren til Sig Hansen har feiret sitt bryllup her.

– Mange stusset i starten. De var vant til å se stedet på sin måte. Men da de så hva vi hadde fått til, ble de målløse. Lyset, scenen, maten – det var noe helt annet, sier Hansen.

Han gir æren til kona June, som han mener har truffet en nerve.

– Folk vil ut. De vil gjenoppleve noe av det gode. De vil hale det opp fra fortida. For meg er Karmøy en del av det, sier Hansen. Han er heller ikke ferdig med Mortholmen.

– Det er klart vi har større planer, ler Sig. Det er masse igjen av eiendommen. Og hvis noen sier jeg ikke kan, heller de bare mer bensin på bålet.

AUTENTISK MILJØ: Ifølge Sig Hansen er sildesalteriet det eneste av sitt slag som er bevart i Norge. Å tre inn i hovedrommet på Mortholmen er som å ta et skritt tilbake i kysthistorien der sildetønner og lanterner dingler i tau fra nakne bjelker.

Mer informasjon

Mortholmen

Alle bilder tatt av: Zocial

DET KOMMER MER: Sig Hansen er ikke ferdig med planene for Mortholmen.– Det er masse igjen av eiendommen. Og hvis noen sier jeg ikke kan, heller de bare mer bensin på bålet, sier han.

Mer informasjon

- Flügger: <https://www.flugger.no>

Dette ble brukt

Systembehandling fra Flügger

- Vask før maling: Facade Clean - <https://www.flugger.no>
- Grunning: WoodTex 02 - <https://www.flugger.no>
- Kledning: WoodTex 05, farge: Hvit - <https://www.flugger.no>
- Vindusomramminger: WoodTex 05, farge: S 5040-Y90R - <https://www.flugger.no>

Kilder

- Mortholmen : <https://mortholmen.no/>
- Flügger: <https://www.flugger.no>